

בטיחות וזכויות אדם במעליות

נוחיות השימוש במעליות תורמת לבטיחותם של הנוסעים. התקן הישראלי החדש למעליות מתייחס להתאמות לצורך נגישות, במיוחד של משתמשים בעלי מיגבלות

מאת אינג' דוד דוידסון

לדוגמה: רוב האנשים המשתמשים בעזרי הליכה אינם מסוגלים לנוע לאחור ולכן רוחב תא המעלית מהווה בתקן קריטריון חשוב. בבדיקות התברר שרוחב התא המזערי, המאפשר לאדם המשתמש בהליכון להסתובב לאחור, הוא 1,200 מ"מ.

יתרונותיו של התכן האוניברסלי

כאשר קובעי מדיניות, מחוקקים, בעלים של מבנים, יצרנים וכד', מביאים בחשבון קריטריונים של נגישות בתכנון המעליות - נשכרים מכך כל המשתמשים, לדוגמה: אנשים המטלטלים מיטען כבד, אנשים המסיעים עגלת תינוק או עגלת יד וכד'. מעלית נגישה היא מעלית ידידותית למשתמש/ללקוחות ולכן היא חשובה כל כך להצלחה - חברתית וכלכלית כאחת. בחברה פלורליסטית ודמוקרטית, מעלית - ובמיוחד במיבני ציבור - שאיננה נגישה, מהווה גורם מפלה, המנוגד לניסוחי החוקים העוסקים בזכויות האדם של האזרחים. החלטה לגבי סוג המעלית שייבחר להתקנה במבנה, תוך התחשבות בהיבטי נגישות, איננה רק החלטה כלכלית. זוהי גם הצהרה פוליטית. חשיבותה של הנגישות זכתה להכרה של כל המדינות החברות באיחוד האירופי, בניסוח דירקטיבה של "הכללים התקניים בדבר שיוויון הזדמנויות לאנשים בעלי מיגבלות".

אימוץ הכללים התקניים האלה מתחייב על פי ערכי מוסר בסיסיים ומומלץ לכל מי שמעורב בתעשיית המעליות.

התאמות מיוחדות לנגישות אנשים לרבות אנשים בעלי מיגבלות -

Lifts: Safety Rules for the Construction and Installation - Particular applications for Accessibility for Persons Including Persons With Disability. תקן זה, למעט השינויים והתוספות המצוינים בו, זהה לתקן האירופאי: EN 70-81; May 2003. התקן הזה כולל חלק מיוחד שאיננו קיים בתקנים אחרים. הכוונה ל: **נספח A - הערות כלליות לגבי נגישות (למידע בלבד)**. לקטעים ממנו, שבחרתי להציג להלן, יש חשיבות מיוחדת לגבי הבטיחות וגם הרבה מעבר לכך.

נגישות ושלומם של בני האדם

נגישות - היכולת, האפשרות ונוחות הגישה למקום כלשהו - היא מרכיב חיוני, בסיסי, של כל סביבה בנויה. נגישות מאפשרת לאנשים, לרבות בעלי מוגבלויות, ליטול חלק בפעילויות החברתיות והכלכליות המתקיימות במקומות השונים. ההתייחסות להיבטי הנגישות היא גישה המבוססת על עקרונות התכן האוניברסלי (המכונה גם "יתכונן לכל"). המטרה היא הבטחת סביבות בטוחות ונוחות, לשימושו של כל אדם, לרבות אנשים עם מוגבלויות.

עקרונות התכן האוניברסלי דוחים את הגישה הרווחת המחלקת את האוכלוסייה לאנשים בעלי יכולות רגילות ולאנשים בעלי מוגבלויות. הנגישות מתוארת בתקן האירופאי למעליות - EN 70-81 כ"יתכונה של המעליות, המאפשרת לאנשים, לרבות אנשים בעלי מיגבלות, לגשת אליהן ולהשתמש ברכיביהן באופן שווה ועצמאי".

7 רישות הבטיחות, הקיימות בתקנים הישראליים למעליות, מיועדות להבטיח את בטיחות המעליות בזמן השימוש בהן והבטיחות בתחזוקתן. התקן הישראלי החדש, הפחות מוכר ועדיין לא מחייב, עוסק - בין השאר - בהתאמות מיוחדות לנגישות המשתמשים, ומתייחס לאנשים עם מוגבלויות. ההתייחסות לנוחיות השימוש, במיוחד ע"י אנשים בעלי מיגבלות, תורמת לבטיחות המשתמשים מהיבט נוסף, שחשיבותו איננה פחותה מזו של בטיחות המעליות.

תקנים מחייבים בנושא מעליות

בישראל קיימת סידרת תקנים החלים על מעליות. הסידרה כלולה בתי"י 24, משנת 1987, על כל חלקיו. רוב המעליות המשמשות בישראל הן מעליות חשמליות - שאליהן מתייחס ת"י 24, חלק 1 (תשרי תשמ"ז, אוקטובר 1987) שהוכרו כתקן רשמי. פירושו של דבר: התקן מחייב, וכל מה שאיננו מתאים לדרישותיו מהווה עבירה על החוק. עד היום התפרסמו לא פחות מ-8 גיליונות תיקון (גי"ת) לתקן זה! גליון תיקון מס' 8 התפרסם כבר בנובמבר 2000, אך התקן עצמו טרם נערך מחדש, ויש קושי לא מבוטל להתמצא בנוסח הדרישות כאשר חייבים להסתמך בכל פעם על תיקון כזה או אחר מתוך 8 הגי"ת. בגי"ת האחרון גם שונה שמו של התקן מ-"מעליות נוסעים ומעליות משא: חלק 1 - מעליות חשמליות" ל-"מעליות: מעליות נוסעים ומעליות משא חשמליות" (Lifts: Electric lifts for Passengers and Goods).

כיום, ועדת התקינה סיימה את הכנת העדכון לתקן, והוא ממתין לחתימת שר התמ"ת. חלקי הסידרה יהיו:-

תי"י 2481, חלק 1 - מעליות: דרישות בטיחות לבנייה ולהתקנה - מעליות חשמליות. ת"י 2481, חלק 2 - מעליות: דרישות בטיחות לבנייה ולהתקנה - מעליות הידראוליות. בתכנון נמצא גם ת"י 2481, חלק 0 - מעליות: דרישות בטיחות לבנייה ולהתקנה - דרישות יסוד.

תקן חדש בנושא מעליות

בשנת 2004 (אב תשס"ד, יולי 2004) יצא לאור תקן ישראלי חדש: ת"י 2481, חלק 70 - מעליות: דרישות בטיחות לבנייה ולהתקנה -

הכותב הוא ראש קבוצה ומרכז נושא המעליות באגף הפיקוח על העבודה באזור ת"א והמרכז במשרד התמ"ת